

Liite 2.

Pienen lapsen änkytyksen arviointilomake puheterapeutille

Lomake on tarkoitettu puheterapeutin työn tueksi alkavan änkytyksen arviointiin. Lomakkeen asioita on hyvä käydä keskustellen läpi vanhempien kanssa. Puheterapeutti voi täyttää lomaketta vanhemman kanssa käydyn keskustelun perusteella.

Puheen sujumattomuus

Milloin puheen sujumattomuus/änkytys alkoi?

HUOM! Puheterapia on hyvä aloittaa, jos änkytys on jatkunut yli puoli vuotta.

Onko perheessä tai lähisuvussa ollut änkytystä? Kenellä? Onko änkytys mennyt ohi vai änkyttääkö henkilö vielä?

HUOM! Riski änkytyksen pysyvyyteen kasvaa, jos suvussa on aikuinen, joka edelleen änkyttää.

Onko puheen sujumattomuus/änkytys muuttunut ajan kuluessa? Miten (esim. laadulliset muutokset, helpot/vaikeat kaudet ja niiden kestoissa tapahtuneet muutokset)?

HUOM! Puheterapian tarvetta arvioitaessa on hyvä huomioida änkytyksen laadullinen ja määrällinen muutos.

Pyydä vanhempaa arvioimaan puheen sujumattomuuden/änkytyksen piirteitä asteikolla 0 (ei lainkaan)–10 (erittäin paljon). Merkitse numero taulukkoon. Voit seurata laadullisia muutoksia taulukon avulla (esim. tilanne nyt tai 3 kk kuluttua). Alimmalle riville voi merkitä vanhemman arvion änkytyksen vaikeusasteesta asteikolla 0 (ei lainkaan vaikeaa)–10 (erittäin vaikeaa).

Sujumattomuuden muoto	pvm 1	pvm 2	pvm 3	pvm 4
Koko lauseen / lauseenosan toistoja				
Koko sanan toistoja				
Täytesanoja				
Sanan alkuäänteen/-tavun toistoja				
Venytyksiä				
Lukkoja				
Myötäliikkeitä				
Muu erityispiirre, mikä?				
Vaikeusaste				

HUOM! Onko kyse normaaliin puheen kehitykseen liittyvästä koko sanan ja lauseen toistosta, epäröinnistä, sanahausta vai änkytyksestä? Vai jostain muusta? Kiinnitä huomiota änkytysten tiheyteen, voimakkuuteen, määrään ja ajalliseen keston.

Kuinka usein puheen sujumattomuutta/änkytystä esiintyy (esim. viikoittain, päivittäin, useita kertoja päivässä, joka lauseessa, joka sanassa)?

Kielellinen ja muu kehitys

Onko lapsella muita kielen tai puheen pulmia? Mitä?

Millaiset lapsen kielelliset taidot ovat verrattuna muihin saman ikäisiin lapsiin?

Miten lapsi on muuten kehittynyt (esim. lapsen motoriset taidot, hahmottaminen, tarkkaavuus)?

HUOM! Kielellisen ja muun kehityksen pulmat lisäävät änkytyksen pysyvyyden todennäköisyyttä. Muiden kielellisten pulmien kuntoutuksen tarve tulee arvioida yhdessä änkytyksen kuntoutuksen kanssa. Usein niiden hoito yhtä aikaa tukee toisiaan.

Lapsen oma suhtautuminen

Miten lapsi reagoi puheen sujumattomuuteen/änkytykseen (esim. laittaa käden suun eteen, lopettaa puhumisen, pyytää aikuista puhumaan puolestaan, puhuu sinnikkäästi änkytyksestä huolimatta, kääntää katseen pois, vaihtaa sanoja, kuiskaa)?

HUOM! Puheterapia on hyvä aloittaa, mikäli lapsi reagoi puheensa sujumattomuuteen. Sensitiivinen temperamentti voi välillisesti olla änkytyksen pitkittymisen riskitekijä.

Mitä tunteita änkytys herättää lapsessa? Mitä lapsi ajattelee änkytyksestä?

Millainen lapsi on luonteeltaan? Miten lapsi reagoi asioihin (esim. onko lapsi herkkä muutoksille, tarkka havainnoimaan ympäristön palautetta tai täydellisyyttä tavoitteleva)? Millainen käsitys lapsella on itsestään, miten vanhemmat kuvailisivat lapsen itsetuntoa?

Vanhemman huoli ja toimintatavat

Millaisia ajatuksia ja tunteita lapsen puheen sujumattomuus/änkytys herättää vanhemmassa?

Kuinka huolestunut vanhempi on lapsen puheen sujumattomuudesta/änkytyksestä?

Pyydä vanhempaa arvioimaan asteikolla 0 (ei lainkaan huolestunut)–10 (erittäin huolestunut)? Merkitse numero taulukkoon. Voit seurata huolestuneisuuden muutosta taulukon avulla (esim. tilanne nyt tai 3 kk kuluttua).

Huolestuneisuus	pvm 1	pvm 2	pvm 3	pvm 4
Arvioi asteikolla 0–10 Vastaaja: Vastaaja:				

HUOM! Vanhempien huoli on aina syy puheterapeutin tapaamiseen. Perheen toimintatavat saattavat vaikuttaa lapsen sujumattomuuteen.

Huolestuneisuus kysytään molemmilta vanhemmilta tai jos vanhempi on yksin vastaanotolla, voidaan kysyä, mitä hän luulee toisen vanhemman ajattelevan.

Miten vanhempi on puhunut puheen sujumattomuudesta/änkytyksestä lapsensa kanssa?

Mitä vanhempi sanoo tai tekee silloin, kun lapsen puhe on vaikeaa? Entä muut perheenjäsenet?

Ympäristötekijät

Millaiset tekijät helpottavat/vaikeuttavat lapsen puhumista (esim. innostus, väsymys)?

HUOM! Ympäristötekijöiden tunnistaminen on pohja lapsen puheen sujuvuuden tukemiseen ja vanhempien ohjaukseen.

Millaista on perheenjäsenten välinen vuorovaikutus? Miten vanhemmat ja sisarukset juttelevat lapselle (esim. aikaa puhua, vanhemman nopea/rauhallinen puhetapa, sisarusten kilpailu puheenvuoroista)?

Änkytys – Hyvät puheterapiakäytännöt. Osa I: Änkytyksen kohtaaminen puheterapiassa. 2021.

Vaikuttaako puheen sujumattomuus/änkytys lapsen kaverisuhteisiin tai perheenjäsenten välisiin suhteisiin?

Millaista perheen elämä on? Mistä arkipäivät rakentuvat, onko arjessa kiire tai rauhaisaa aikaa lapsen kanssa?

Muita asioita, joita olisi hyvä tietää
